

5. Sándor J, Varjú M. The Multiplicity of Norms: The Bioethics and Law of Stem Cell Patents. In: Webster A, editor. The Global Dynamics of Regenerative Medicine: A Social Science Critique. Basingstoke: Palgrave Macmillan; 2013. – p. 169-193.

6. Sándor J, Varjú M. Patenting Stem Cells in Europe: The Challenge of Multiplicity in European Union Law. Common Market Law Review. 2012; 49 (3):1007 – 37.

7. Grabowski, H. G., DiMasi, J. A., & Long, G. (2015). The roles of patents and research and development incentives in biopharmaceutical innovation. Health Affairs, 34 (2), 302 – 310.

8. Eccleston-Turner, M. (2016). The Economic Theory of Patent Protection and Pandemic Influenza Vaccines Do Patents Really Incentivize Innovation in the Field?. American Journal of Law & Medicine, 42(2-3). – p. 572 – 597.

9. Crager, S. E. (2014). Improving global access to new vaccines: intellectual property, technology transfer, and regulatory pathways. American journal of public health, 104 (11), e85– e91.

10. Cohen, A. D., & Trask, A. V. (2015). Patent Protection and Green Chemistry Innovation. Green Chemistry Strategies for Drug Discovery, (46), p. 262.

11. Німко О. Б. Адміністративна відповідальність у сфері охорони навколишнього природного середовища / О. Б. Німко // Наукові читання – 2013: наук.-теорет. зб. / ЖНАЕУ. – Житомир: ЖНАЕУ, 2013. – Т. 1. – С. 185–187.

УДК 349.6 (043.2)

Оверковська Т. К., к.ю.н., доцент,
Вінницький національний аграрний університет,
м. Вінниця, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ У СФЕРІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА

Варто зауважити, що одним із результатів науково-технічного прогресу став великий обсяг синтезованих людиною хімічних речовин, які призначені задовольняти різноманітні суспільні потреби, в тому числі й у сфері сільськогосподарського виробництва.

Як відомо значну шкоду якісному стану земель сільськогосподарського призначення завдає забруднення їх хімічними та іншими речовинами, перевищення нормативів застосування яких замість користі завдають шкоду не лише земельним ресурсам, а й природі взагалі. Це може стати причиною отруєння живих організмів, водних джерел, атмосферного повітря, що, в свою чергу, негативно впливає на стан життя і здоров'я людей.

Цілеспрямованим джерелом забруднення ґрунтів слід вважати

агрохімізацію, тобто застосування хімічних засобів захисту рослин та добрив у процесі виробництва сільськогосподарської продукції. У цьому зв'язку забезпечення екологічної безпеки в аграрній сфері економіки повинно виступати одним із пріоритетних напрямків подальшого розвитку українського суспільства. Адже аграрний сектор – чи не єдина галузь української економіки, в якій нема падіння. Він дає понад 40% валової виручки до державної скарбниці [1, с. 8].

На думку науковців, хімізація сільського господарства є чи не найбільшою його проблемою. І це не випадково, саме застосування хімічних засобів у сільському господарстві заподіює велику шкоду довкіллю під час ведення сільського господарства, створює загрозу для здоров'я людини. І якщо в радянські часи перевагу віддавали хімізації, яка часто здійснювалася непродумана і не давала бажаного ефекту, а навпаки – тільки отруювала довкілля й сільськогосподарську продукцію, то нині ринкові умови і вибір покупця – на боці екологічно чистої продукції [2, с. 426].

Зауважимо, що в багатьох країнах світу законодавчі акти щодо регулювання проблем хімізації сільськогосподарського виробництва були прийняті відносно давно в порівнянні з іншим природоохоронним законодавством. Зокрема, Закон про регулювання використання сільськогосподарських хімікатів (Японія, 1948 р.), Закон про контроль за використанням пестицидів (Греція, 1952 р.), Закон про пестициди (Нідерланди, 1962, 1975 рр.), Закон про пестициди (Бельгія, Фінляндія, 1969 р.) тощо.

Правове регулювання відносин щодо застосування хімічних препаратів у сфері виробництва сільськогосподарської продукції здійснюється на підставі цілої низки нормативно-правових актів, визначальним серед яких є Закон України «Про пестициди та агрохімікати» від 2 березня 1995 року.

Звертає на себе увагу той факт, що із великої кількості речовин-забруднювачів наслідки забруднення земель сільськогосподарського призначення (а й відповідно і сільськогосподарської продукції) хімічними речовинами на зразок пестицидів є найбільш активним і екологічно значимим за своїм токсико-біологічним ефектом. Пестициди містять токсичні речовини, які здатні у певних кількостях викликати порушення життєдіяльності людського та інших живих організмів. Зокрема, за підрахунками Всесвітньої організації охорони здоров'я наслідки присутності пестицидів у продуктах харчування призводять до двох мільйонів випадків отруєння за рік. Саме тому Закон України «Про пестициди та агрохімікати» встановлює певні вимоги їх застосування, які зводяться до наступних: 1) висока біологічна ефективність щодо цільового призначення; 2) безпечність для здоров'я людини та навколишнього природного середовища за умови дотримання регламентів їх

застосування; 3) відповідність державним стандартам, санітарним нормам та іншим нормативним документам; 4) державна реєстрація пестицидів і агрохімікатів (ст. ст. 4, 7).

З огляду на забезпечення якості та екологічної безпеки сільськогосподарської продукції залишки токсичних речовин у сільськогосподарській продукції та сировині не повинні перевищувати встановлені Державними санітарними правилами та нормами ДсанПіН 8.8.1.2.3.4-000-2001 «Допустимі дози, концентрації, кількості та рівні вмісту пестицидів у сільськогосподарській сировині, харчових продуктах, повітрі робочої зони, атмосферному повітрі, воді водоймищ, ґрунті», затвердженими постановою Головного державного санітарного лікаря України від 20 вересня 2001 року № 137.

Крім цього, певні вимоги щодо забезпечення екологічної безпеки у сфері сільськогосподарського виробництва зумовлює Порядок видачі Декларації щодо додержання регламентів застосування засобів захисту рослин при виробництві сільськогосподарської продукції, який був затверджено наказом Головдержзахисту України від 11 листопада 2010 р. № 35. Зазначений документ мав на меті недопущення виробництва сільськогосподарської продукції з перевищенням вмісту максимально допустимого рівня залишкових кількостей засобів захисту рослин.

Також наказом Міністерства охорони здоров'я України від 11 травня 2010 р. № 391 були затверджені Критерії заборони чи суворого обмеження використання окремих небезпечних хімічних речовин, у тому числі пестицидів, за показниками їхньої небезпечності для здоров'я людини та навколишнього природного середовища. Зауважимо, що Критерії розроблені відповідно до вимог Роттердамської конвенції про процедуру попередньої обґрунтованої згоди відносно окремих небезпечних хімічних речовин та пестицидів у міжнародній торгівлі, а також Регламенту ЄС від 18 грудня 2006 р. № 1907/2006 «Про реєстрацію, оцінку, авторизацію і обмеження хімічних речовин та препаратів (REACH)». Метою їх прийняття слід вважати охорону здоров'я людини та навколишнього природного середовища, створення переліку окремих хімічних речовин, які підпадають під процедуру одержання попередньої обґрунтованої згоди при експорті, імпорті та транзиті їх через територію України.

Отже, прийняття зазначеного документа є кроком до створення системи інформування про заборонені або суворо обмежені у використанні хімічні речовини.

Література

1. Колюбакін В. Сій зерна – матимеш колосся / В. Колюбакін // Урядовий кур'єр. – 16 грудня 2016 року. – № 237. – С. 8.

2. Аграрне право України: підруч. / за ред. О. О. Погрібного. – К.: Істина, 2004. – 448 с.